

Ohlédnutí za konferencí „Dostupnost a harmonizace péče o dítě v Jihomoravském kraji“

Dne 20. února 2013 se v Brně konala konference „Dostupnost a harmonizace péče o dítě v Jihomoravském kraji“ projektu Harmonizace při opatrování dětí s mezinárodní účastí, a to za podpory Jihomoravského kraje a Kraje Vysočina.

Úvodní slovo měl Bc. Roman Celý, Dis., náměstek hejtmána Jihomoravského kraje, který ujistil přítomné, že rodinná politika není pro Jihomoravský kraj pouhou frází, ale konkrétními kroky, projekty. Obdobně později **rodinnou politiku Kraje Vysočina** přednesl její radní Mgr. et. Bc. Petr Krčál, který ji označil za plnohodnotnou regionální politiku.

Následně představil **projekt Harmonizace při opatrování dětí** jeho manažer Ing. Mgr. Vít Janků. Uvedl cíle, kterých by rádi dosáhli. Těmi jsou pomoc při výběru vhodné péče a zlepšení její dostupnosti. To vše **SPOLEČNĚ**, za vzájemného doplňování se.

Situaci v nabídce zařízení péče o děti v JMK popsala Mgr. Růžena Jonášová z odboru školství JMK. Konkrétní **příklad firemní školky** na úřadě doplnil Mgr. Martin Koníček, vedoucí odboru kanceláře ředitelky KÚ. V závěru tohoto tématu se zvedla vlna dotazů a žádostí o konkrétní odpovědi, týkající se zejména financování této školky po skončení projektu, který čerpá z ESF. V MŠ jsou pro děti, rodiče i zaměstnance nastaveny velmi příznivé podmínky, kterých nemohou ostatní mateřské školy v současné době běžně dosáhnout. Nejsem si však jista, zda byly odpovědi pro všechny přítomné přesvědčivé. Nemyslím si, že by z nich mohla nějaká mateřská škola konkrétně čerpat a následovat tak, jistě pozitivního, příkladu. Čtyři paní učitelky na třicet čtyři dětí celkem ve dvou třídách je dnes považováno za nadstandardní, přičemž rodiče zde přispívají poměrně běžnou částkou 410,- Kč měsíčně plus běžné stravné. Krajský úřad by tyto podmínky chtěl dlouhodobě zachovat. Doufejme, že se jim to povede. Vždyť je to třicet čtyři míst, která se tím pádem uvolnila v ostatních MŠ v regionu.

Velice podnětný a zajímavý byl příspěvek **o zralosti dětí a potřebě diferenciací forem péče o dítě** PhDr. Josefa Zemana, CSc. z Manželské a rodinné poradny Bethesda. Přemýšlíme dnes nad tím, co je opravdu pro dítě nejlepší? Kdy je vhodné jeho začlenění do „širší“ společnosti? Pan docent Zeman uvažoval, proč nebyly realizovány výzkumy působení jeslí na osobnost člověka a rodinu jako takovou v 90. letech (v té době 20 letých lidí, kteří navštěvovali jesle běžně)? Možná z obavy z výsledků? Uvedl jako zajímavé, že žádný z vědců této jedinečné příležitosti tehdy nevyužil. Dále zmínil časté obvinění českých žen, že jsou líné a nechce se jim do práce – jsou na RD velmi dlouho oproti ostatním. Na stranu druhou od 3. roku dítěte pracují na plný úvazek (jako jedny z mála), což z nich činí jedny z nejzaměstnanějších! Na částečný úvazek u nás dnes pracuje pouze 6% (a to z různých důvodů), v zahraničí až 70%. Obecně se podle pana docenta Zemana u nás zužuje pojetí společenského úspěchu, který je zaměřován za úspěch ekonomický. A v takové době je vhodný princip hájení času pro rodinu (8. německá zpráva o rodině z r. 2012 – možnost volby variant péče o dítě a rodinného života), který přináší osobnostní a vztahové zisky. Péče o nejmenší děti nenahrazuje, pouze doplňuje péči rodiny. Otec by měl pečovat o dítě ne proto, že musí, že jsou si se ženou rovni, že je to společenská povinnost. Měl by být otcem, protože ho to obohacuje! Stejně tak rodičovství jako takové není obětí, kterou si neustále přehazujeme. Je to investice!

Finanční dostupnost zařízení péče o dítě, prezentovaná Ing. Robertem Jahodou Ph.D. z Ekonomicko-správní fakulty MU Brno, účastníky opět vrátila do konkrétních příkladů a čísel. Byla však neméně zajímavá. Zaměstnanost matek dětí u nás (údaje z uvedených tabulek) je od 6 do 14 let věku dítěte (v OECD) po Mexiku výrazně nejvyšší, zatím co do 3 let (se Slovenskem a Maďarskem) nejnižší. Oproti ostatním zemím máme tedy výrazný rozdíl mezi těmito kategoriemi. V ostatních zemích matky od

narození do 14 let dítěte pracují po celou dobu na částečný úvazek, u nás nejdříve vůbec, poté na 100%. Šokující pro mne byla hranice, kdy se vyplatí jít do zaměstnání matce dítěte mladšího 3 let (vypíchnuto z jedné z tabulek – doplněny i ostatní charakteristiky členů domácnosti). Podle uvedených dat musí žena dostat plat cca 14 000,- Kč měsíčně. Poté čistý zisk jejich domácnosti (po odečtu všech výdajů na hlídání, dopravu do zaměstnání, daně a další) tvoří cca 100,- Kč měsíčně. Jako výsledek zkoumání uvedl doktor Jahoda, že daňový systém demotivuje ženy ke sníženým úvazkům! A jako možnosti nápravy zmínil podporu zřizovatelů jeslí/domácí péče, náklady na péči daňově uznatelné a cílenou podporu kratších úvazků.

Následovaly informace o **současné podpoře dostupnosti péče o dítě a dětské skupině** od Mgr. Jiřiny Pipkové, která reprezentovala odbor rodiny a ochrany práv dětí MPSV. Uvedla, že legislativní zajištění jeslí je vsunuto do jednoho ze zákonů, který je právě ve 2. čtení a prodlužuje jejich ukotvení do konce roku 2013. Dále zazněly některé z podmínek dětské skupiny – provozování vždy na nekomerční bázi a povinnost držet se výchovného plánu. Paragrafové znění návrhu zákona o dětských skupinách má být předloženo 31. 3. 2013.

Systém péče o dítě v Dolním Rakousku, výhody a nevýhody, představil Mag. Dr. iur. Peter Pitzinger, vedoucí referátu pro rodinu v St. Pölten. V roce 2012 se v regionu Dolní Rakousko, které má 1,6 mil. obyvatel, narodilo 14 001 dětí. Byla zde zavedena plnohodnotná rodičovská dovolená pro tatínky jako jeden z nástrojů podpory porodnosti. Ukázalo se však, že toto opatření nemá na porodnost zásadní vliv. Zařízení pro rodinu a děti jsou v kraji pod jiným odborem než MŠ, které mají samostatný odbor. Každá obec má alespoň jednu MŠ. Od roku 2012 je poslední rok před školní docházkou povinný, dopolední program je bezplatný, odpolední je však zpoplatněn, je-li zajištěn vůbec. Tuto možnost nabízí školky pouze v případě, mají-li zájem více než tři děti včetně. MŠ je zde v centru veškeré doplňkové péče o dítě. Nabídka je dnes obecně bohatá, většinou převyšuje poptávku. Další ze široké sítě zařízení je například denní matka, která se stará až o 4 děti (musí mít pedagogické nebo zdravotnické vzdělání). Funguje nezávisle nebo ve spolupráci s jinou institucí (rodiče dostanou příspěvek až € 330). Tagesbetreuungs-einrichtung je denní zařízení hlídání, opatrování dětí, které je možno využívat až do 15 let věku dítěte (většinou nevyužívaná). Družiny ve škole poskytují dobrovolnou péči nebo programy až do večera. Využívány bývají i jesle nebo individuální hlídání. Peníze dostanou instituce většinou na zřízení (bez problémů), ale na provoz již nic.

Podporu rodičů při hledání optimální formy péče o dítě poskytuje Alice Pitzinger – Ryba, ředitelka Verein Family Business v St. Pölten neustále. Největší výhodou organizace je velmi lukrativní adresa www.kinderbetreuung.at, o kterou je velký zájem. Zde najdete velmi dobře propracovanou informační síť. Například burzu hlídání dětí, kde se po vyplnění formuláře může zaregistrovat každý, kdo nabízí své služby (prochází však osobní dálkovou „kontrolou“ u A. Pitzinger, kdo se jí nelíbí, toho tam nedá). Zároveň je zájemci nabídnut kurz opatrování dětí. Po absolvování dostane „chůva“ hvězdičku (vyvěšenu u svého profilu v nabídce). Na takovou chůvu dostanou rodiče úlevu z daní. Školení probíhá od roku 2001. Zprostředkovávají také Au-pair (€ 386,8 měsíčně a 20 hodin týdně), což je pro dívky z ČR a Slovenska levné a legislativně jednoduché, ale v posledních letech není bohužel velký zájem. Proto přijímají zejména dívky z Mongolska, Zanzibaru a podobně. V Rakousku mají 13 týdnů prázdnin a 5 týdnů dovolené. Proto často využívají nabízených prázdninových programů. Pořádající spolek dostane € 250 na skupinu, rodiče hradí € 50 na týden. Další z nabízených služeb je Horká linka fungující nonstop – kdokoliv se může kdykoliv poradit o možnostech hlídání svých dětí. Obecně však paní Pitzinger podporuje zejména mobilní, náhradní matky/otce, ne jesle! Chtějí zajistit dostatek těchto služeb. Podle ní má být dítě do tří let věku opatrováno v rodinném prostředí individuálně, ne v institucionální (ač kvalitní a přívětivé) péči.

Význam spolupráce mateřských škol a rodiny s poradenským systémem péče o předškolní děti vyložila Mgr. Jiřina Bednářová z Pedagogicko-psychologické poradny v Brně. Uvedla, že právě v jejich regionu je tento systém propracovaný lépe než kde jinde.

Z příspěvků, které jsem měla možnost vyslechnout, jsem si odnesla mnoho cenných informací a spoustu námětů k úvahám. Inspirativní příklady z dolnorakouské praxe však také ukázaly i druhou stránku. V mnoha věcech by se mohli poučit oni u nás. A to zejména v časových možnostech využívání mateřských škol nebo třeba v systému školního stravování. Nejvíce se na mne však podepsaly myšlenky pana PhDr. Josefa Zemana, CSc., které snad v každém musely podnítit úvahy o smyslu rodičovství, dnešních hodnotách či směřování naší společnosti.

Vypracovala Tereza Červinková